

ZHU I CHEN

WYROK TRYBUNAŁU (w pełnym składzie)
z dnia 19 października 2004 r.*

W sprawie C-200/02

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Immigration Appellate Authority (Zjednoczone Królestwo) postanowieniem z dnia 27 maja 2002 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 30 maja 2002 r., w postępowaniu:

Kunqian Catherine Zhu,

Man Lavette Chen

przeciwko

Secretary of State for the Home Department,

* Język postępowania: angielski.

TRYBUNAŁ (w pełnym składzie),

w składzie: V. Skouris, prezes, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, R. Silva de Lapuerta i K. Lenaerts, prezesi izb, C. Gulmann, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr i J. N. Cunha Rodrigues (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: A. Tizzano,
sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 11 listopada 2003 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Man Lavette Chen przez R. de Mella oraz A. Berry'ego, barristers, wspieranych przez M. Barry'ego, solicitor,

- w imieniu rządu irlandzkiego przez D. J. O'Hagana, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez P. Callaghera, S.C., oraz P. McGarry'ego, BL,

- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez J. E. Collinsa, R. Plendera, QC, oraz R. Caudwell, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez C. O'Reilly, działającą w charakterze pełnomocnika,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 18 maja 2004 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy Rady 73/148/EWG z dnia 21 maja 1973 r. w sprawie zniesienia ograniczeń w zakresie przemieszczania się i pobytu obywateli Państw Członkowskich w obrębie Wspólnoty, które dotyczą przedsiębiorczości i świadczenia usług (Dz.U. L 172, str.14), dyrektywy Rady 90/364/EWG z dnia 28 czerwca 1990 r. w sprawie prawa pobytu (Dz.U. L 180, str. 26) oraz art. 18 WE.

- 2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania w sporze pomiędzy Kunqian Catherine Zhu (zwaną dalej „Catherine”), obywatelką irlandzką, i jej matką, Man Lavette Chen (zwaną dalej „M. N. Chen”), obywatelką chińską, a Secretary of State for the Home Department w związku z odrzuceniem przez tego ostatniego wniosków Catherine oraz M. N. Chen o zezwolenie na długoterminowy pobyt w Zjednoczonym Królestwie.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Artykuł 1 dyrektywy 73/148 stanowi:

„1. Państwa Członkowskie, działając zgodnie z przepisami niniejszej dyrektywy, znoszą ograniczenia w zakresie przemieszczania się i pobytu w stosunku do:

- a) obywateli Państw Członkowskich, którzy osiedlili się lub zamierzają się osiedlić na terenie innego Państwa Członkowskiego w celu podjęcia działalności na własny rachunek albo zamierzają świadczyć usługi na terenie tego państwa;
- b) obywateli Państw Członkowskich, którzy pragną udać się do innego Państwa Członkowskiego w charakterze odbiorcy usług;
- c) współmałżonka i dzieci poniżej dwudziestego pierwszego roku życia tych obywateli, niezależnie od ich obywatelstwa;
- d) krewnych wstępnych i zstępnych zarówno tych obywateli, jak też współmałżonków tych obywateli, którzy to krewni, niezależnie od obywatelstwa, znajdują się na ich utrzymaniu.

2. Państwa Członkowskie sprzyjają przyjmowaniu każdego członka rodziny obywatela, o którym mowa w ust. 1 lit. a) i b) lub współmałżonka tego obywatela, który pozostaje na utrzymaniu tego obywatela lub który w kraju pochodzenia mieszkał w jednym gospodarstwie domowym z tym obywatelem”.

4 Artykuł 4 ust. 2 tej dyrektywy stanowi:

„Okres prawa pobytu, przyznanego osobom świadczącym usługi i korzystającym z usług, będzie równy okresowi świadczenia tych usług.

Jeśli okres ten przekracza trzy miesiące, Państwo Członkowskie, na którego terytorium te usługi są świadczone, wydaje zezwolenie na pobyt na potwierdzenie udzielonego prawa pobytu.

Jeśli ten okres nie przekracza trzech miesięcy, dowód tożsamości lub paszport, na podstawie którego dana osoba wjechała na terytorium państwa, stanowi wystarczający dokument legalizujący pobyt. Państwo Członkowskie może jednak domagać się od osoby, o której mowa, zgłoszenia swojej obecności na jego terytorium”.

5 Zgodnie z art. 1 dyrektywy 90/364:

„1. Państwa Członkowskie przyznają prawo pobytu obywatelom innych Państw Członkowskich, którzy nie korzystają z tego prawa na mocy innych przepisów prawa wspólnotowego, oraz członkom ich rodzin określonym w ust. 2, pod warunkiem że oni sami oraz członkowie ich rodzin objęci są ubezpieczeniem chorobowym [zdrowotnym] w odniesieniu do wszelkiego ryzyka w przyjmującym Państwie

Członkowskim oraz mają wystarczające środki, by nie stać się obciążeniem dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym Państwie Członkowskim w okresie ich pobytu.

Środki określone w akapicie pierwszym uważa się za wystarczające, w przypadku gdy są wyższe niż poziom środków, poniżej którego przyjmujące Państwo Członkowskie może przyznać pomoc społeczną własnym obywatelom, uwzględniając sytuację osobistą wnioskodawcy oraz, w odpowiednim przypadku, osoby przyjętej w zastosowaniu ust. 2.

W przypadku gdy akapit drugi nie znajduje zastosowania w Państwie Członkowskim, środki, jakimi dysponuje wnioskodawca, uważa się za wystarczające, jeżeli są wyższe niż minimalna renta z zabezpieczenia społecznego w przyjmującym Państwie Członkowskim.

2. Następujące osoby mają prawo osiedlenia się w innym Państwie Członkowskim wraz z posiadaczem prawa pobytu, bez względu na obywatelstwo:

- a) współmałżonek oraz zstępni pozostający na jego utrzymaniu;

- b) wstępni pozostający na utrzymaniu posiadacza prawa pobytu lub jego współmałżonka”.

Uregulowania Zjednoczonego Królestwa

- 6 Zgodnie z art. 5 Immigration (European Economic Area) Regulations 2000 (ustawy z 2000 r. w sprawie imigracji z Europejskiego Obszaru Gospodarczego, zwanej dalej „EEA Regulation”):

„1. Dla celów niniejszej ustawy »osoba uprawniona do przebywania na terytorium Zjednoczonego Królestwa« oznacza każdego obywatela Państwa Członkowskiego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, który w Zjednoczonym Królestwie jest: a) pracownikiem; b) pracownikiem na własny rachunek; c) usługodawcą; d) usługobiorcą; e) osobą samowystarczalną; f) emerytem; g) studentem; h) pracownikiem na własny rachunek, który zaprzestał działalności, lub każdą osobę, do której stosuje się ust. 4.

[...]”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 7 Z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że M. N. Chen wraz z małżonkiem, obywatelem chińskim, pracują w przedsiębiorstwie chińskim prowadzącym działalność w Chinach. Małżonek M. N. Chen jest jednym z dyrektorów tego przedsiębiorstwa, w którym posiada również większościowe udziały. W ramach swojej działalności zawodowej odbywa on częste podróże służbowe do różnych Państw Członkowskich, w szczególności do Zjednoczonego Królestwa.

- 8 Pierwsze dziecko z tego małżeństwa urodziło się w Chinach w roku 1998. Będąc w około sześciomiesięcznej ciąży, w maju 2000 r. M. N. Chen wjechała na terytorium Zjednoczonego Królestwa w celu urodzenia drugiego dziecka. W lipcu tego samego roku udała się do Belfastu, gdzie dnia 16 września urodziła się Catherine. Matka i dziecko mieszkają obecnie w Cardiff, w Walii (Zjednoczone Królestwo).
- 9 Zgodnie z art. 6 ust. 1 Irish Nationality and Citizenship Act 1956 (ustawy o irlandzkiej narodowości i obywatelstwie z 1956 r.), zmienionym w roku 2001, ze skutkiem wstecznym od dnia 2 grudnia 1999 r., Irlandia umożliwia każdej osobie urodzonej na wyspie Irlandii nabycie obywatelstwa irlandzkiego. Zgodnie z ust. 3 tego artykułu, osoba urodzona na wyspie Irlandii jest z urodzenia obywatelem irlandzkim, jeżeli nie nabyła obywatelstwa innego państwa.
- 10 Stosownie do tego przepisu we wrześniu 2000 r. Catherine otrzymała paszport irlandzki. Według informacji zawartych we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym Catherine nie ma natomiast prawa do nabycia obywatelstwa brytyjskiego, ponieważ na podstawie British Nationality Act 1981 (ustawa o obywatelstwie brytyjskim z 1981 r.) Zjednoczone Królestwo odeszło od ius soli (prawa ziemi), a więc urodzenie na terytorium tego Państwa Członkowskiego nie daje już obywatelstwa brytyjskiego w sposób automatyczny.
- 11 Bezsporny pozostaje fakt, że pobyt na wyspie Irlandii miał na celu umożliwienie mającemu się narodzić dziecku nabycia obywatelstwa irlandzkiego i w konsekwencji uzyskanie przez matkę prawa do pozostania wraz z dzieckiem na terytorium Zjednoczonego Królestwa.
- 12 Sąd krajowy zwraca również uwagę, że Irlandia stanowi część Common Travel Area (wspólna strefa podróżowania) w rozumieniu Immigration Acts (prawodawstwo imigracyjne). Ponieważ obywatele irlandzcy z zasady nie mają obowiązku uzyskania zezwolenia na wjazd i pobyt na terytorium Zjednoczonego Królestwa, Catherine,

w przeciwieństwie do M. N. Chen, może swobodnie przemieszczać się na terytorium Zjednoczonego Królestwa oraz Irlandii. Poza prawem do swobodnego przemieszczania się osób ograniczonym do tych dwóch Państw Członkowskich, z jakiego korzysta Catherine, żadna ze skarżących w postępowaniu głównym nie miała prawa zamieszkiwać w Zjednoczonym Królestwie w świetle prawa krajowego.

- 13 We wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zaznaczono ponadto, że Catherine jest zależna uczuciowo i materialnie od matki, która sprawuje nad nią władzę rodzicielską, że Catherine korzysta w Zjednoczonym Królestwie z prywatnych usług medycznych oraz odpłatnych usług pielęgnacyjnych dla dzieci, że straciła prawo nabycia obywatelstwa chińskiego z powodu urodzenia w Irlandii Północnej i wynikłego stąd nabycia obywatelstwa irlandzkiego, że wskutek tego ma prawo wjazdu na terytorium chińskie wyłącznie na podstawie wizy o maksymalnej długości 30 dni przy każdym pobycie, że obie skarżące w postępowaniu głównym utrzymują się z pracy zawodowej M. N. Chen, że nie są one zależne od pomocy społecznej w Zjednoczonym Królestwie i nie istnieje żadne racjonalne prawdopodobieństwo, że staną się od niej zależne i wreszcie, że zainteresowane objęte są ubezpieczeniem zdrowotnym.
- 14 Odmowa zezwolenia na długotrwały pobyt wydana skarżącym przez Secretary of State for the Home Department była umotywowana okolicznością, że Catherine, w wieku 8 miesięcy, nie korzysta z żadnego prawa wynikającego z Traktatu WE, takiego jak wymienione w art. 5 ust. 1 EEA Regulations, oraz że M. N. Chen nie ma prawa przebywać w Zjednoczonym Królestwie na podstawie wspomnianego uregulowania.
- 15 Decyzja o odmowie udzielenia wspomnianego zezwolenia była przedmiotem odwołania przed Immigration Appellate Authority, który postanowił zawiesić postępowanie i postawić Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:

„1. Czy w świetle stanu faktycznego niniejszej sprawy art. 1 dyrektywy Rady 73/148/EWG albo art. 1 dyrektywy Rady 90/364/EWG:

a) przyznają pierwszej skarżącej, która jest małoletnia i ma obywatelstwo Unii, prawo wjazdu i pobytu na terytorium przyjmującego Państwa Członkowskiego?

b) w przypadku odpowiedzi twierdzącej — czy w konsekwencji przyznają drugiej skarżącej, obywatelce państwa trzeciego, która jest matką pierwszej skarżącej i która sprawuje nad nią władzę rodzicielską, prawo pobytu wraz z pierwszą skarżącą i) w charakterze członka rodziny pozostającego na jej utrzymaniu lub ii) z powodu tego, że mieszkała wraz z pierwszą skarżącą w swoim kraju pochodzenia, lub iii) jakiegokolwiek innego szczególnego powodu?

2) Gdyby pierwsza ze skarżących nie była »obywatelką Państwa Członkowskiego« uprawnioną do korzystania z praw wynikających ze wspólnotowego porządku prawnego na mocy dyrektywy Rady 73/148/EWG lub art. 1 dyrektywy Rady 90/364/EWG, jakie kryteria byłyby właściwe dla określenia, czy dziecko będące obywatelem Unii jest obywatelem danego Państwa Członkowskiego uprawnionym do korzystania z praw przyznanych przez wspólnotowy porządek prawny?

3) Czy w okolicznościach niniejszej sprawy usługi pielęgnacyjne dla dzieci, z których korzysta pierwsza ze skarżących, stanowią usługi w rozumieniu dyrektywy Rady 73/148/EWG?

- 4) Czy w okolicznościach niniejszej sprawy pierwsza ze skarżących może zostać pozbawiona prawa pobytu w przyjmującym Państwie Członkowskim opartego na art. 1 dyrektywy Rady 90/364/EWG z tego względu, że jej środki pochodzą wyłącznie od jednego z rodziców, który jej towarzyszy i który jest obywatelem państwa trzeciego?

- 5) Czy w świetle specyficznego stanu faktycznego tej sprawy art. 18 ust. 1 Traktatu WE przyznaje pierwszej ze skarżących prawo wjazdu i pobytu na terytorium przyjmującego Państwa Członkowskiego, chociaż nie ma ona prawa pobytu na tym terytorium na podstawie żadnego innego przepisu prawa wspólnotowego?

- 6) W przypadku odpowiedzi twierdzącej — czy w konsekwencji druga ze skarżących korzysta z prawa do pozostawania wraz z pierwszą, w czasie kiedy przebywa ona na terytorium przyjmującego Państwa Członkowskiego?

- 7) Jaki jest w tym kontekście skutek powołanej przez skarżące zasady poszanowania podstawowych praw człowieka w prawie wspólnotowym, w szczególności przy uwzględnieniu faktu, że oparły się one na art. 8 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, według którego każdy ma prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz mieszkania, w związku z art. 14 tej konwencji, oraz faktu, że pierwsza ze skarżących nie może mieszkać w Chinach z drugą skarżącą, swoim ojcem i bratem?”

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 16 W postawionych pytaniach sąd krajowy dochodzi w istocie, czy dyrektywa 73/148, dyrektywa 90/364 lub art. 18 Traktatu WE w związku z art. 8 i 14 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym, przyznają małoletniemu obywatelowi Państwa Członkowskiego w wieku dziecięcym, pozostającemu na utrzymaniu jednego z rodziców będącego obywatelem państwa trzeciego, prawo pobytu w innym Państwie Członkowskim, w którym ten małoletni korzysta z usług pielęgnacyjnych dla dzieci. W przypadku odpowiedzi twierdzącej, sąd krajowy zapytuje, czy te same przepisy przyznają w konsekwencji prawo pobytu temu z rodziców, na którego utrzymaniu małoletni pozostaje.
- 17 Należy więc rozpatrzyć kolejno przepisy prawa wspólnotowego dotycząca prawa pobytu w odniesieniu do sytuacji małoletniego obywatela, jak Catherine, a następnie sytuacji tego z rodziców, obywatela państwa trzeciego, na którego utrzymaniu małoletni pozostaje.

W przedmiocie prawa pobytu osoby w sytuacji Catherine

Rozważania wstępne

- 18 Należy z miejsca odrzucić tezę, brzoną przez rządy irlandzki i Zjednoczonego Królestwa, jakoby osoba znajdująca się w sytuacji Catherine nie mogła skorzystać z przepisów prawa wspólnotowego w zakresie swobodnego przepływu osób oraz z prawa pobytu z tego tylko powodu, że zainteresowana nigdy nie przemieszczała się z jednego Państwa Członkowskiego do drugiego.

- 19 Sytuacji obywatela Państwa Członkowskiego urodzonego w przyjmującym Państwie Członkowskim, który nie korzysta z prawa swobodnego przepływu osób, nie można bowiem, wyłącznie z tego powodu, porównywać do sytuacji o charakterze wyłącznie krajowym, pozbawiając tego obywatela możliwości skorzystania w przyjmującym Państwie Członkowskim z przepisów prawa wspólnotowego w zakresie swobodnego przepływu osób i prawa pobytu (zob. podobnie wyrok z dnia 2 października 2003 r. w sprawie C-148/02 Garcia Avello, Rec. str. I-11613, pkt 13 i 27).
- 20 Ponadto, wbrew twierdzeniom rządu irlandzkiego, dziecko małoletnie może korzystać z prawa swobodnego przepływu osób oraz prawa pobytu, jakie daje prawo wspólnotowe. Zdolność obywatela Państwa Członkowskiego do korzystania z praw przewidzianych w Traktacie oraz w prawie wtórnym w zakresie swobodnego przepływu osób nie może być uzależniona od osiągnięcia przez zainteresowanego wieku pozwalającego na samodzielne korzystanie z tych praw [zob. podobnie, w kontekście rozporządzenia Rady (EWG) nr 1612/68 z dnia 15 października 1968 r. w sprawie swobodnego przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty (Dz.U. L 257, str. 2), wyrok z dnia 15 marca 1989 r. w sprawach połączonych 389/87 i 390/87 Echternach i Moritz, Rec. str. 723, pkt 21, wyrok z dnia 17 września 2002 r. w sprawie C-413/99 Baumbast i R., Rec. str. I-7091, pkt 52–63, oraz odnośnie do art. 17 Traktatu WE — ww. wyrok w sprawie Garcia Avello, pkt 21]. Ponadto, jak odnotował to rzecznik generalny w punktach 47–52 opinii, ani z brzmienia, ani z celów art. 18 WE i 49 WE oraz dyrektywy 73/148 i dyrektywy 90/364 nie wynika, żeby samo korzystanie z praw będących przedmiotem tych przepisów było uzależnione od osiągnięcia minimalnego wieku.

Dyrektywa 73/148

- 21 Sąd krajowy stawia pytanie, czy osoba znajdująca się w sytuacji Catherine może powołać się na przepisy dyrektywy 73/148 w celu długotrwałego pobytu w Zjednoczonym Królestwie w charakterze korzystającego z odpłatnych usług pielęgnacyjnych dla dzieci.

- 22 Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, przepisy z zakresu swobody świadczenia usług nie dotyczą sytuacji obywatela Państwa Członkowskiego, który ustanawia swoje główne miejsce zamieszkania na terytorium innego Państwa Członkowskiego w celu korzystania w nim z usług przez czas nieograniczony (zob. podobnie w szczególności wyrok z dnia 15 października 1988 r. w sprawie 196/87 Steymann, Rec. str. 6159). Taki właśnie przypadek ma miejsce w postępowaniu głównym w odniesieniu do przywołanych przez sąd krajowy usług pielęgnacyjnych dla dzieci.
- 23 W odniesieniu do usług medycznych, z jakich korzysta czasowo Catherine, należy odnotować, że zgodnie z art. 4 ust. 2 akapit pierwszy dyrektywy 73/148 okres, przez jaki usługobiorca korzysta z prawa pobytu na podstawie swobody świadczenia usług, odpowiada okresowi świadczenia tych usług. W związku z tym wspomniana dyrektywa nie może w żadnym razie być podstawą prawa pobytu na czas nieograniczony, będącego przedmiotem sporu w postępowaniu głównym.

Artykuł 18 WE i dyrektywa 90/364

- 24 Jeżeli Catherine nie może skorzystać z dyrektywy 73/148 jako podstawy długotrwałego pobytu na terytorium Zjednoczonego Królestwa, sąd krajowy dąży do ustalenia, czy prawo długotrwałego pobytu może ona oprzeć na art. 18 WE i na dyrektywie 90/364, dających to prawo, pod pewnymi warunkami, obywatelom Państw Członkowskich, którym nie przysługuje ono na podstawie innych przepisów prawa wspólnotowego, a także członkom ich rodzin.
- 25 Na mocy art. 17 ust. 1 WE obywatelem Unii jest każda osoba mająca obywatelstwo Państwa Członkowskiego. Status obywatela Unii jest uznawany za mający charakter fundamentalny dla obywateli Państw Członkowskich (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie Baumbast i R., pkt 82).

- 26 W odniesieniu do prawa pobytu na terytorium Państw Członkowskich przewidzianego w art. 18 ust. 1 WE odnotować należy, że jest ono przyznawane bezpośrednio każdemu obywatelowi Unii na podstawie jasnego i precyzyjnego przepisu Traktatu. Z samego tytułu obywatelstwa Państwa Członkowskiego, a zatem obywatelstwa Unii, Catherine ma prawo skorzystać z art. 18 ust. 1 Traktatu WE. Prawo pobytu obywateli Unii na terytorium innych Państw Członkowskich przyznane jest z zastrzeżeniem ograniczeń i warunków przewidzianych przez Traktat oraz przepisów przyjętych w celu jego wykonania (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie Baumbast i R., pkt 84 i 85).
- 27 Odnosnie do wspomnianych ograniczeń i warunków art. 1 ust. 1 dyrektywy 90/364 stanowi, że Państwa Członkowskie mogą wymagać od obywateli innego Państwa Członkowskiego chcących skorzystać z prawa pobytu na ich terytorium, aby oni sami oraz członkowie ich rodzin byli objęci ubezpieczeniem zdrowotnym pokrywającym wszystkie rodzaje ryzyka w przyjmującym Państwie Członkowskim oraz aby posiadali wystarczające środki, by nie stać się w okresie ich pobytu obciążeniem dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym Państwie Członkowskim.
- 28 Z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że Catherine dysponuje zarówno ubezpieczeniem zdrowotnym, jak i zapewnionymi jej przez matkę środkami, wystarczającymi by nie stać się obciążeniem dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym Państwie Członkowskim.
- 29 Nie jest zasadny zarzut rządu irlandzkiego i Zjednoczonego Królestwa, według którego warunek odnoszący się do istnienia wystarczających środków oznacza, że zainteresowany musi, co nie ma miejsca w przypadku Catherine, dysponować samodzielnie takimi środkami, a nie korzystać pod tym względem ze środków towarzyszącego mu członka rodziny, jak M. N. Chen.
- 30 Zgodnie z brzmieniem art. 1 ust. 1 dyrektywy 90/364 wystarczy, że obywatele Państw Członkowskich „dysponują” koniecznymi środkami; przepis ten nie wprowadza żadnych wymogów dotyczących pochodzenia tych środków.

- 31 Wykładnia taka narzuca się tym bardziej, że przepisy poświęcone podstawowym zasadom, jak zasada swobodnego przepływu osób, powinny być interpretowane rozszerzająco.
- 32 Ponadto ograniczenia i warunki ustanowione w art. 18 WE oraz przewidziane w dyrektywie 90/364 mają u podstawy ideę, że wykonywanie prawa pobytu obywateli Unii może być podporządkowane uzasadnionym interesom Państw Członkowskich. Wprawdzie z czwartego motywu wspomnianej dyrektywy wynika, że korzystający z prawa pobytu nie mogą stanowić „nieuzasadnionego” obciążenia dla finansów publicznych przyjmującego Państwa Członkowskiego, Trybunał stwierdził jednakże, że stosowanie wspomnianych ograniczeń i warunków musi odbywać się z poszanowaniem ograniczeń narzuconych przez prawo wspólnotowe oraz w zgodzie z zasadą proporcjonalności (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie Baumbast i R., pkt 90 i 91).
- 33 Wykładnia warunku odnoszącego się do wystarczającej ilości środków w rozumieniu dyrektywy 90/364, w formie zasugerowanej przez rządy irlandzki i Zjednoczonego Królestwa, dodaje do warunku w formie wyrażonej w powołanej dyrektywie wymóg odnoszący się do pochodzenia tych środków, który stanowi ingerencję w wykonywanie podstawowego prawa swobodnego przepływu i pobytu przewidzianych w art. 18 WE, przekraczając to, co niezbędne do osiągnięcia stawianych celów, czyli ochrony finansów publicznych Państw Członkowskich.
- 34 Rząd Zjednoczonego Królestwa utrzymuje wreszcie, że skarżące w postępowaniu głównym nie mogą skorzystać z przedmiotowych przepisów wspólnotowych, ponieważ przyjazd M. N. Chen do Irlandii Północnej w celu nabycia przez jej dziecko obywatelstwa innego Państwa Członkowskiego stanowi próbę nadużycia norm prawa wspólnotowego. Nie stanowi realizacji celów stawianych przez te przepisy wspólnotowe sytuacja, gdy obywatel państwa trzeciego pragnący przebywać w jednym z Państw Członkowskich, bez przemieszczania się ani zamiaru przemieszczania się z jednego Państwa Członkowskiego do innego, przygotowuje poród dziecka w określonej części terytorium przyjmującego Państwa Członkow-

skiego, gdzie inne Państwo Członkowskie stosuje zasady nabycia obywatelstwa w oparciu o prawo ziemi. Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że Państwa Członkowskie są uprawnione do podejmowania odpowiednich środków w celu uniemożliwienia obywatelom nadużywania przepisów prawa wspólnotowego lub podejmowania próby bezprawnego uchylania się od ustawodawstwa krajowego dzięki udogodnieniom stworzonym w Traktacie. Reguła ta, zgodna z zasadą nadużycia prawa, została potwierdzona przez Trybunał w wyroku z dnia 9 marca 1999 r. w sprawie C-212/97 Centros, Rec. str. I-1459.

- 35 Argumentacja ta powinna również zostać odrzucona.
- 36 M. N. Chen przyznaje wprawdzie, że jej pobyt w Zjednoczonym Królestwie zmierzał do stworzenia warunków pozwalających jej nienarodzonemu dziecku na nabycie obywatelstwa innego Państwa Członkowskiego w celu uzyskania następnie prawa długotrwałego pobytu w Zjednoczonym Królestwie dla dziecka i dla niej samej.
- 37 Jednakże określenie warunków nabycia lub utraty obywatelstwa należy, zgodnie z prawem międzynarodowym, do kompetencji każdego Państwa Członkowskiego, która musi być wykonywana z poszanowaniem prawa wspólnotowego (zob. w szczególności wyrok z dnia 7 lipca 1992 r. w sprawie C-369/90 Micheletti i in., Rec. str. I-4239, pkt 10, i z dnia 20 lutego 2001 r. w sprawie C-192/99 Kaur, Rec. str. I-1237, pkt 19).
- 38 Żaden z uczestników postępowania, którzy przedłożyli Trybunałowi uwagi, nie podważył zgodności z prawem nabycia obywatelstwa irlandzkiego przez Catherine ani jego skuteczności.

- 39 Ponadto to nie do Państwa Członkowskiego należy ograniczanie skutków przyznania obywatelstwa innego Państwa Członkowskiego poprzez postawienie dodatkowego warunku uznania tego obywatelstwa dla celów korzystania z podstawowych swobód ustanowionych w Traktacie (zob. w szczególności ww. wyroki: w sprawie Micheletti i in., pkt 10, oraz w sprawie Garcia Avello, pkt 28).
- 40 Właśnie taki przypadek miałby miejsce, gdyby Zjednoczone Królestwo mogło odmówić obywatelom innych Państw Członkowskich, takim jak Catherine, korzystania z podstawowej wolności zagwarantowanej w prawie wspólnotowym, wyłącznie na tej podstawie, że nabycie obywatelstwa Państwa Członkowskiego miało w rzeczywistości na celu uzyskanie prawa pobytu na podstawie prawa wspólnotowego dla obywatela państwa trzeciego.
- 41 W tej sytuacji odpowiedzieć należy, że w okolicznościach jak w postępowaniu głównym art. 18 WE oraz dyrektywa 90/364 nadają małoletniemu obywatelowi Państwa Członkowskiego w wieku dziecięcym, objętemu stosownym ubezpieczeniem zdrowotnym i pozostającemu na utrzymaniu jednego z rodziców będącego obywatelem państwa trzeciego, którego środki wystarczają na to, aby pierwszy z wymienionych nie stał się obciążeniem dla finansów publicznych przyjmującego Państwa Członkowskiego, prawo pobytu na czas nieograniczony na terytorium tego państwa.

W przedmiocie prawa pobytu osoby w sytuacji M. N. Chen

- 42 Artykuł 1 ust. 2 lit. b) dyrektywy 90/364, dający wstępnym posiadaczom prawa pobytu, którzy „pozostają na jego utrzymaniu”, niezależnie od ich obywatelstwa, prawo osiedlenia się wraz z nim, nie może przyznawać prawa pobytu obywatelom państw trzecich znajdujących się w sytuacji M. N. Chen ani z powodu więzów uczuciowych łączących matkę z dzieckiem, ani dlatego że prawo wjazdu i pobytu matki w Zjednoczonym Królestwie zależy od prawa pobytu tego dziecka.

- 43 Z orzecznictwa Trybunału wynika bowiem, że charakter członka rodziny „na utrzymaniu” posiadacza prawa pobytu wiąże się z okolicznością, że utrzymanie materialne członka rodziny jest zapewnione przez posiadacza prawa pobytu (zob. podobnie, w związku z art. 10 rozporządzenia nr 1612/68, wyrok z dnia 18 czerwca 1987 r. w sprawie 316/85 Lebon, Rec. str. 2811, pkt 20–22).
- 44 Sytuacja w postępowaniu przed sądem krajowym jest dokładnie odwrotna od powyżej przedstawionej, ponieważ posiadacz prawa pobytu pozostaje na utrzymaniu obywatela państwa trzeciego, sprawującego opiekę i pragnącego towarzyszyć pierwszemu z wymienionych. W tej sytuacji M. N. Chen nie może występować jako wstępny „na utrzymaniu” Catherine w rozumieniu dyrektywy 90/364 w celu skorzystania z prawa pobytu w Zjednoczonym Królestwie.
- 45 Natomiast odmówienie obywatelowi Państwa Członkowskiego lub państwa trzeciego, sprawującemu opiekę nad dzieckiem, któremu art. 18 WE oraz dyrektywa 90/364 przyznają prawo pobytu, możliwości przebywania z tym dzieckiem w przyjmującym Państwie Członkowskim, pozbawiałaby skuteczności prawo pobytu tego ostatniego. Oczywiście jest przecież, że korzystanie z prawa pobytu przez małoletnie dziecko pociąga za sobą prawo tego dziecka do towarzystwa osoby sprawującej opiekę oraz możliwość zamieszkania z nim w przyjmującym Państwie Członkowskim dla tej osoby w okresie jego tam pobytu (zob., *mutatis mutandis*, w odniesieniu do art. 12 rozporządzenia nr 1612/68, ww. wyrok w sprawie Baumbast i R., pkt 71–75).
- 46 Ten jeden powód wystarczy, by udzielić odpowiedzi, że jeżeli, jak w postępowaniu głównym, art. 18 WE oraz dyrektywa 90/364 przyznają prawo pobytu na czas nieograniczony w przyjmującym Państwie Członkowskim małoletniemu obywatelowi innego Państwa Członkowskiego w wieku dziecięcym, te same przepisy umożliwiają rodzicom sprawującym opiekę nad tym obywatelem przebywanie wraz z nim w przyjmującym Państwie Członkowskim.

47 W związku z tym sądowi krajowemu należy odpowiedzieć, że art. 18 WE oraz dyrektywa 90/364 przyznają, w okolicznościach takich jak przedstawione w postępowaniu głównym, małoletniemu obywatelowi Państwa Członkowskiego w wieku dziecięcym objętemu stosownym ubezpieczeniem zdrowotnym, pozostającemu na utrzymaniu jednego z rodziców, będącego obywatelem państwa trzeciego, którego środki są wystarczające, aby pierwszy z wymienionych nie stał się obciążeniem dla finansów publicznych przyjmującego Państwa Członkowskiego, prawo pobytu na czas nieograniczony na terytorium tego ostatniego państwa. W takim przypadku te same przepisy umożliwiają rodzicom sprawującym opiekę nad tym obywatelem przebywanie wraz z nim w przyjmującym Państwie Członkowskim.

W przedmiocie kosztów

48 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (w pełnym składzie) orzeka, co następuje:

Artykuł 18 WE oraz dyrektywa Rady 90/364/EWG z dnia 28 czerwca 1990 r. w sprawie prawa pobytu przyznają, w okolicznościach takich jak przedstawione w postępowaniu głównym, małoletniemu obywatelowi Państwa Członkowskiego w wieku dziecięcym objętemu stosownym ubezpieczeniem zdrowotnym, pozostającemu na utrzymaniu jednego z rodziców, będącego obywatelem państwa trzeciego, którego środki są wystarczające, aby pierwszy z wymienionych nie stał się obciążeniem dla finansów publicznych przyjmującego Państwa Członkowskiego, prawo pobytu na czas nieograniczony na terytorium tego ostatniego państwa. W takim przypadku te same przepisy umożliwiają rodzicom sprawującym opiekę nad tym obywatelem przebywanie wraz z nim w przyjmującym Państwie Członkowskim.

Podpisy